

Zəngilan dağı-dərəsi, qayalı, meşəsi, düz, düzəngahı, bəri-bərəketi ilə məşhur olan loğman təbiətli bir məkandır. Bu rayon 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Ərazisi 707 kvadratkilometrdir. Şimaldan Qubadlı, qərbdən Mehri, Qafan, şərqdən Cəbrayıl rayonu, cənubdan isə Araz boyu İrəvanla həmsərhəddir. Bu sərhədin uzunluğu 173 ki-

Tarixi-mədəni abidələr bərpa olunacaq

lin açılması uzun illər blokadada olmuş Naxçıvan Muxtar Respublikasının da bu şəraitdən çıxmaqla yanaşı, xalqımızın 101 ildən sonra tarixi ərazisi olan qədim Zəngəzura yenidən qayıtmasını təmin edəcək. Zəngilanı Naxçıvanla ayıran cəmi 40 kilometrlik Zəngəzur dəhlizidir. Dəhlizin bərpa

Zəngilanın düzəngahı, bəri-bərəketi ilə məşhur olan loğman təbiətli bir məkandır. Bu rayon 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Ərazisi 707 kvadratkilometrdir. Şimaldan Qubadlı, qərbdən Mehri, Qafan, şərqdən Cəbrayıl rayonu, cənubdan isə Araz boyu İrəvanla həmsərhəddir. Bu sərhədin uzunluğu 173 kilometrdir. Bura 1957-ci ilə qədər Pirçivan kənd, 1967-ci ilə qədər qəsəbə olmuş və 1967-ci ilin sentyabr ayında şəhər adı verilmişdir. O, Bakı-Naxçıvan dəmiryolunun Mincivan-Ağkənd qolunda, Bakı stansiyasından 377 kilometr aralıda yerləşir.

Ərazisi orta və alçaq dağlar sahəsində yerləşir, mürekkəb, parçalanmış səth quruluşuna malikdir. Şimal-qərbdən əraziyə daxil olan Bərgüşad silsiləsi (Süsən dağının dəniz səviyyəsindən hündürlüyü 1304 metrdir) alçalarlaq Bazarçayla Oxçuçay arasında Ağ oyuq maili düzünü əmələ gətirib. Şimal-şərqdən Qarabağ silsiləsindən Araz və Həkəri çaylarına tərəf alçalan yamaqlar Gayən çölündən keçir. Qərbdən Mehri silsiləsinin kənarında Bartaz dağı yerləşir. Zəngilan özünün təbii Bəsitçay meşəlikləri ilə məşhurdur. Bu çinarlıq dünyada ikinci təbii çinarlıqdır. Onun ümumi sahəsi 107 hektara çatır. 1974-cü ildən dövlət qoruğu elan edilmişdir. Bu qoruqda Qafqaz dağdağını, qoz, Araz palıdı, zoğal, alça, itburnu, qarağat, böyürtkən və bir çox başqa ağac və kollar çox yayılmışdır.

Rayon ərazisində onlarla milli və dini abidə olmuşdur. Ərazidə bir sıra faydalı qazanlıqlar-tikinti daşı, qızıl yatağı, qara marmar yatağı, əhəng xammalı, susuzlaşdırılmış suda üçün əhəngdaşı vardır. Rayon ərazisindən Araz, Oxçuçay, Həkəri və Bəsitçay çayları keçir.

Böyük Vətən müharibəsinin odlu-alovlu illərində Zəngilanın poladbiləklili, igid oğulları silaha sarılaraq cəbhəyə yollanmış, rəşadətli dövrünə yolu kəcmiş, necə-necə oğullar sağ

zın açılması uzun illər blokadada olmuş Naxçıvan Muxtar Respublikasının da bu şəraitdən çıxmaqla yanaşı, xalqımızın 101 ildən sonra tarixi ərazisi olan qədim Zəngəzura yenidən qayıtmasını təmin edəcək. Zəngilanı Naxçıvanla ayıran cəmi 40 kilometrlik Zəngəzur dəhlizidir. Dəhlizin bərpa olunması yeni iqtisadi perspektivləri yaradacaqdır. Şərqi Zəngəzur bölgəsində yerləşən Zəngilanı qədim torpağımız olan Qərbi Zəngəzurla, ondan sonra Ordubad vasitəsilə Naxçıvanla və Türkiyə ilə birləşdirmək Azərbaycanın növbəti tarixi nailiyyəti olacaqdır.

Oktyabrın 26-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Zəngəzur dəhlizinin - Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbənd avtomobil yolunun və Zəngilan rayonunda "Dost Aqropark"ın təməlqoyma mərasimlərində iştirak etmişlər.

Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri Zəngilanda "Ağıllı kənd" layihəsi çərçivəsində görülən işlərlə də tanış olmuşlar.

Zəngilanın Ağıllı kəndində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan mətbuata birgə bəyanatlarla çıxış etmişlər. Prezident İlham Əliyev çıxışında demişdir: "Bu gün Zəngilanın Ağıllı kəndindəki bu rəsmi mərasim tarixdə qalacaq. Adətən rəsmi mərasimlər paytaxtlarda keçirilir. Ancaq bu rəsmi mərasimin bütün görüşlər zamanı keçiririk. Həm Şuşada, həm də bu gün Zəngilanda rəsmi mərasimlərin keçirilməsi, Türkiyə ilə Azərbaycanın Dövlət himnlərinin səslənməsi, bizim birgə addımlarımız tarixdə əbədi olacaq. Bu tarixi biz birlikdə yazırıq. Necə ki, bütün müharibə dövrü ərzində birlikdə idik, bu gün də bir yerdəyik".

Zəngilan təbii sərvətlərlə zəngin bir bölgədir. Tarixi zəfərimiz bu gün bu məkanda aydın hiss olunur. Qarşıdakı illərdə burada geniş bərpa, abadlıq işləri görülməli, insanların həyat tərzi qat-qat yaxşılaşacaqdır...

Qədir ASLAN,
"Respublika":



zamanı Zəngilan rayonunun Havalı, Zərnəli, Məmmədbəyli, Həkəri, Şərifan, Birinci Muğanlı və Zəngilan şəhərinin işğaldan azad edildiyini elan etdi. Zəngilan döyüşləri nəticəsində Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən Zəngilan şəhəri, rayonun 4 qəsəbəsi və 49 kəndi işğaldan azad edildi. Zəngilanın işğaldan azad olunması ilə Azərbaycan-İrən sərhədi tam bərpa edildi. İşğal altında qalmış 132 kilometr sərhəd bərpa olundu.

2020-ci il dekabrın 23-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva işğaldan azad olunmuş Zəngilan rayonunda oldular. Prezident İlham Əliyev Zəngilan şəhərində Azərbaycanın üçrəngli bayrağını dalğalandırdı. Qələbədən sonra Zəngilan rayonuna 3 dəfə səfər etmiş Prezident İlham Əliyevin səfərləri onu göstərir ki, "Böyük Qayıdış" üçün bütün müvafiq potensiallar səfərbər olunub. Zəngilan rayonunda bir neçə aydan sonra artıq birinci qrup keçmiş köçkünlər yerləşəcək.

İşğal dövründə ermənilərin dağıtdığı yurd yerlərimizin bərpası prosesi sürətlə davam edir. İlk bərpa edilən kəndlər isə Zəngilanın 1-ci, 2-ci, 3-cü Ağıllı kəndləri olacaq. Bu kəndlər "Ağıllı kənd" pilot layihələri çərçivəsində yenidən qurulacaq, cənnət guşəyə edilmiş 200 fərdi ev tikiləcək. Bu kəndlərdə müasir məktəb, uşaq bağçası, poliklinika tikiləcək, iş yerləri yaradılacaq, ekoloji tarazlığı qorumaq üçün hər yer yaşillığa qərq olacaqdır. Zəngilandakı Ağıllı kəndi Qafqazda müasir standartlara cavab verən ilk kənd kimi tarixə düşəcək. Kənddə layihənin icrası əsasən 5 komponent üzrə aparılacaq: yaşayış, istehsal, sosial xidmətlər, "ağıllı kənd təsərrüfatı" alternativ enerji sahələri yaradılacaq. Burada inşa ediləcək 200 evdən ibarət kəndin enerjiyə olan tələbatı yalnız alternativ mənbələrindən əldə olunacaq. "Ağıllı kənd" layihəsinin birinci mərhələsində Qarabağda təhlükəsiz yaşayış mühiti yaradaraq "ağıllı tədris", "ağıllı səhiyyə" və "ağıllı kənd təsərrüfatı" sistemləri də həyata keçiriləcək.

Prezident İlham Əliyevin göstərişi ilə Qarabağın "yaşıl enerji" zonasına çevrilməsi prosesində Zəngilanın xüsusi rolu olacaq. Zəngilanda günəş enerjisinin böyük potensialı var. Artıq ilkin tədqiqatlar aparılıb və azad edilmiş torpaqlarda enerji generasiya gücləri, ötürücü xətlərin yenidən qurulması

liq surətlə inkişaf edəcək.

Zəngilandan keçən logistik layihələr də böyük əhəmiyyət daşıyacaq. Horadiz-Zəngilan-Ağbənd dəmir yolunun inşasının böyük strateji əhəmiyyəti vardır. İlk növbədə ona görə ki, bu dəmir yolu azad edilmiş torpaqlara həm vətəndaşların gəlməsi, həm də yüklərin daşınması üçün böyük əhəmiyyətə malik olacaq. Zəngilanda inşa olunacaq hava limanı bu bölgəni beynəlxalq-nəqliyyat logistika mərkəzinə çevirmək üçün imkanlar yaradacaq. Buradan dəmir və avtomobil yolları da keçəcək və Naxçıvana yol açılacaq. Təməli qoyulan Zəngilan-Horadiz avtomobil yolu strateji əhəmiyyəti ilə seçilir. Yolun ümumi uzunluğu 124 kilometrdir və 6 zolaqdan ibarət olacaq.

İkinci Qarabağ müharibəsindəki tarixi qələbədən sonra Azərbaycanın nəqliyyat-kommunikasiya logistika imkanlarının genişləndirilməsi üçün çox əlverişli imkanlar yaranıb. Vətən müharibəsinin sonunda Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan sərhəblərinin imzalandıqları birgə Bəyanatda Zəngəzur dəhlizinin bərpa edilməsi qərarlaşdırılıb. Dəhlizin



Ulu öndər, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev Azərbaycan KP MK-nin birinci katibi işləyərkən dağ rayonu Zəngilanın tərəqqisinə, sosial-iqtisadi inkişafına qayğı və diqqət yetirmişdir.

Zəngilan rayonu 1993-cü il oktyabrın 29-da Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir. Rayon işğal olunarkən 1 şəhər, 5 qəsəbə və 83 kənddən ibarət idi. Rayonun əhalisi 45 mindən çox olub. İşğal dövründə bu yurdun sakinləri respublikanın 4 rayonunda müvəqqəti məskunlaşmışlar.

Zəngilan faşist xislətli daşnakların işğalına məruz qalarkən 29 kolxoz və sovxoz, arıçılıq təsərrüfatı, 3 kəndli fermer təsərrüfatı düşmənin əlinə keçmişdir.

30 ilə yaxın işğal illərində ermənilər bəzi ərazilərdə vandallıq hərəkətlərini davam etdirmiş, daşı-daş üstündə qoymamışlar.

Xalqımız 2020-ci ildə Vətən müharibəsinin 44 günlük azadlıq dövründə düşməni qələbə çaldı, Ermənistanın "məğlubedilməz ordusu" tamamilə məhv edildi, torpaqlarımız işğaldan azad edildi, ölkəmizin ərazi bütövlüyü təmin olundu. Xalqımız haqq savaşından qalib çıxdı. Azərbaycan silahlı qüvvələri 2020-ci il oktyabrın 18-də Zəngilan rayonunu azad edilməsi uğrunda əməliyyata başladı. Oktyabrın 2-də Azərbaycan Prezidenti